

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

એન. ભારગવન પિલ્લઈ (મૃતક) તેના કાનૂની પ્રતિનિધિઓ અને અન્ય દ્વારા

વિરુદ્ધ

સ્ટેટ ઓફ કેરળ

૨૦ એપ્રિલ, ૨૦૦૪

[દોરાઈસ્વામી રાજુ અને અરિજિત પસાયત, ન્યાયાધીશો]

પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૪૭; કલમ ૫(૨) અને ૧૯ – ક્રિમિનલ પ્રોસીજર કોડ, ૧૯૭૩; કલમ ૧૯૭ – પિનલ કોડ, ૧૮૬૦; કલમ ૪૦૯ – પ્રોબેશન ઓફ ઓફન્ડર્સ એક્ટ, ૧૯૫૮; કલમ ૧૮ – જાહેર સેવક – અગાઉની મંજૂરી વિના સ્ટોકના ગેરઉપયોગના ગુનાની નોંધ – તેની યોગ્યતા – ઠરાવ્યું, ગેરઉપયોગના ગુના માટે મંજૂરી પૂર્વશરત નથી – હકીકતો પર, સ્ટોકનું સોંપણું સાબિત થયું – તેથી, દોષસિદ્ધિને સમર્થન આપવામાં આવ્યું.

અરજદાર રાજ્ય નાગરિક પુરવઠા નિગમમાં જુનિયર મેનેજર તરીકે ૫ વર્ષ માટે પ્રતિનિયુક્તિ પર હતા. ત્યારબાદ, તેમને નિગમના એક યુનિટ – ડેપોમાં યુનિટ મેનેજર તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા. પ્રતિનિયુક્તિના સમયગાળાના છેલ્લા દિવસે, અરજદાર ચાર્જ અને ગોડાઉનની ચાવીઓ તેમના અનુગામીને સોંપ્યા વિના રજા પર ગયા. પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ ૩, જે અનુગામી હતા, તેમણે ડેપોનો ચાર્જ સંભાળ્યો. અરજદાર ફરજ પર હાજર થયા અને પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ ૨ ની હાજરીમાં, ગોડાઉન ખોલ્યું. જ્યારે ગોડાઉનમાં સ્ટોક લેવામાં આવ્યો, ત્યારે જાણવા મળ્યું કે રૂ. ૧,૬૩,૭૭૦ ની કિંમતના ચોખા, પામોલિન અને ખાંડના સ્ટોકમાં તંગી હતી. અરજદારે તરત જ રૂ. ૫૦,૦૦૦ જમા કરાવ્યા અને હતામાં બાકીની રકમ ચૂકવવાનું વચન આપ્યું. અરજદારને સેવામાંથી સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યા. નિગમના મેનેજિંગ ડિરેક્ટરે આ મામલો ડાયરેક્ટર ઓફ વિજિલન્સ (ઇન્વેસ્ટિગેશન) ને જાણ કરી અને તેમણે અરજદાર વિરુદ્ધ કેસ નોંધવાનો નિર્દેશ આપ્યો. આ દરમિયાન, અરજદાર સેવામાંથી નિવૃત્ત થઈ ગયા અને તેથી કેસ ચલાવવા માટે મંજૂરી લેવામાં આવી ન હતી. ટ્રાયલ કોર્ટે અરજદારને પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૪૭ ની કલમ ૫(૨) અને આઈપીસીની કલમ ૪૦૯ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યા અને તેમને બે વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦ નો દંડ અને દંડ ન ભરે તો વધુ સજાની જોગવાઈ સાથે સજા કરવામાં આવી. હાઈકોર્ટે, અપીલમાં, દોષસિદ્ધિ અને સજાને યથાવત રાખી.

કોર્ટમાં અપીલમાં, અરજદારે દલીલ કરી કે પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૪૭ ની કલમ ૧૯ અને કલમ ૧૯૭ સીઆરપીસી હેઠળ જરૂરી મંજૂરી આરોપ ઘડતા પહેલાં લેવામાં આવી નથી અને તેથી સમગ્ર કાર્યવાહી બિનઅસ્તિત્વમાં છે; કે પ્રોસીક્યુશને અરજદાર દ્વારા કથિત ગુનાનો કોઈ ગેરઉપયોગ અને/અથવા મેન્સ રિયા સ્થાપિત કરી નથી; કે કલમ ૪૦૯ આઈપીસી હેઠળ આરોપ સાબિત કરવા માટે જરૂરી આવશ્યક તત્વો ગેરહાજર છે; અને પ્રોબેશન ઓફ ઓફન્ડર્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ હેઠળ લાભ આપવો જોઈએ કારણ કે તેણે તફાવતની રકમ ચૂકવવાનું વચન આપ્યું હતું અને રકમનો અમુક ભાગ જમા પાડા કરાવ્યો હતો.

પ્રતિવાદી – રાજ્યે દલીલ કરી કે અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલો ગેરઉપયોગ તેની સત્તાવાર ફરજ ન હતી અને તેથી કલમ ૧૯૭ સીઆરપીસી હેઠળ મંજૂરી જરૂરી નથી; કે પ્રોબેશન ઓફ ઓફન્ડર્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ નો લાભ અરજદારને ઉપલબ્ધ નથી.

અપીલને બરતરફ કરતા, કોર્ટે ઠરાવ્યું કે:

૧.૧. કલમ ૪૦૯ આઈપીસી હેઠળના ગુના માટે કલમ ૧૯૭ સીઆરપીસી હેઠળ મંજૂરી પૂર્વશરત નથી. [૪૫૧-સી]

જીવન દાસ વિ. સ્ટેટ ઓફ હરિયાણા, (૧૯૯૯) ૨ એસસીસી ૫૩૦;
બોરે ગૌડા વિ. સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક, (૨૦૦૦] ૧૦ એસસીસી ૨૬૦; કાલીચરણ
મોહપાત્રા વિ. સ્ટેટ ઓફ ઓરિસ્સા, (૧૯૯૮) ૬ એસસીસી ૪૧૧; આર.
બાલકૃષ્ણ પિલ્લઈ વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળ, એઆઈઆર (૧૯૯૬) એસસી ૯૦૧૧
અને સ્ટેટ ઓફ એમ.પી. વિ. એમ.પી. ગુમા, જેટી (૨૦૦૩) ૧૦ એસસી ૩૨,
નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો.

૧.૨. સોંપણું અથવા ગેરઉપયોગની વાસ્તવિક પદ્ધતિ પ્રોસીક્યુશન દ્વારા
સાબિત કરવાની નથી. એકવાર સોંપણું સાબિત થઈ જાય, તે અરજદારે સાબિત
કરવાનું છે કે સોંપાયેલ મિલકતનો કેવી રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો. દોષસિદ્ધિ
ફક્ત વચનના આધારે નોંધવામાં આવી ન હતી, પરંતુ રેકૉર્ડ પરના અન્ય
પુરાવાઓએ પણ સોંપણાને ચોક્કસપણે સાબિત કર્યું. તેથી, અરજદારે સાબિત
કરવાનું હતું કે તેની પાસે સોંપાયેલી મિલકતનો કેવી રીતે વ્યવહાર કરવામાં
આવ્યો. તે અંગે કોઈ સામગ્રી રજૂ કરવામાં આવી ન હતી. તેથી, નીચેની કોર્ટોએ
સોંપણું સાબિત થયું હોવાનું યોગ્ય રીતે ઠરાવ્યું. સોંપણું અને ગેરઉપયોગ
સંબંધિત નીચેની કોર્ટો દ્વારા નોંધાયેલા તથ્યોના સમવર્તી તારણો રેકૉર્ડ પરના
પુરાવાઓના આધારે યોગ્ય અને સંપૂર્ણપણે ન્યાયી છે અને તેમાં કોઈ વિચલન
અથવા કાયદાની પેટન્ટ ભૂલ નથી જે દખલગીરીની જરૂર પડે. [૪૫૧-ડી-જી]

૧.૩. પ્રોબેશન ઓફ ઓફિસર્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૮ એક્ટની કલમ ૫(૨) હેઠળ આવરી લેવાયેલા કેસમાં પ્રોબેશન એક્ટનો લાગુ થવાને બાકાત રાખે છે. તેથી, પ્રોબેશન એક્ટ હેઠળ લાભ આપવા સંબંધિત અરજદારની દલીલમાં કોઈ દમ નથી. [૪૫૧-૭; ૪૫૨-એ]

ફોજદારી અપીલ અધિકારક્ષેત્ર: ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૨૬૨ ઓફ ૧૯૯૮.

કેરળ હાઈકોર્ટના ફોજદારી અપીલ નંબર ૮૪૦/૧૯૯૪ માં તારીખ ૧૪.૭.૯૮ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અરજદારો માટે સી.એન. શ્રી કુમાર.

પ્રતિવાદી માટે રમેશ બાબુ એમ.આર.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયાધીશ અરિજિત પસાયત દ્વારા આપવામાં આવ્યો.

એન. ભારગવન પિલ્લઈ (ત્યારબાદ 'આરોપી' તરીકે ઓળખાય છે) એ અરજદાર તરીકે કેરળ હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદાની યોગ્યતા પર સવાલ ઉઠાવ્યો હતો જેણે પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૪૭ (ટૂંકમાં 'એક્ટ') ની કલમ ૫(૨) અને ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ (ટૂંકમાં

'આઈપીસી') ની કલમ ૪૦૯ હેઠળ તેમની દોષસિદ્ધિને સમર્થન આપ્યું હતું. એક્ટ હેઠળના ગુના માટે, તેમને બે વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦ નો દંડ અને ૬ મહિનાની કેદની ડિફોલ્ટ શરત સાથે સજા કરવામાં આવી હતી અને આઈપીસી હેઠળના ગુના માટે એક વર્ષની સજા કરવામાં આવી હતી. કારણ કે તેમનું અપીલ બાકી હોય તે દરમિયાન મૃત્યુ થયું, તેમના કાનૂની પ્રતિનિધિઓએ અરજી કરી અને તેમને પક્ષકાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યા છે.

આરોપીના ટ્રાયલ તરફ દોરી ગયેલા આરોપો મુખ્યત્વે નીચે મુજબ છે:

આરોપી સિવિલ સપ્લાય વિભાગમાં આસિસ્ટન્ટ તાલુકા સપ્લાય ઓફિસરના પદ પર નોકરી કરતા હતા. તેઓ કેરળ સ્ટેટ સિવિલ સપ્લાય કોર્પોરેશન (ટૂંકમાં 'નિગમ') માં, કવડિયાર ખાતે જુનિયર મેનેજર તરીકે પ્રતિનિયુક્તિ પર કાર્ય કરી રહ્યા હતા. જ્યારે તેઓ આ રીતે કાર્ય કરી રહ્યા હતા, ત્યારે નિગમના પ્રાદેશિક મેનેજર, તિરુવનંતપુરમના તારીખ ૧૪.૪.૧૯૮૩ ના એક્સ.પી.-૧૯ આદેશ દ્વારા, તેમને નિગમના પુનલુર યુનિટના યુનિટ મેનેજર તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા. આ આદેશો અનુસાર તેમણે પુનલુર યુનિટમાં યુનિટ મેનેજર તરીકેનો ચાર્જ સંભાળ્યો. નિગમમાં તેમની ૫ વર્ષની પ્રતિનિયુક્તિ ૩૦.૬.૧૯૮૬ ના રોજ પૂર્ણ થવાની હતી. પરંતુ, તેમને મુક્ત કરવાને બદલે, નિગમે સિવિલ સપ્લાય વિભાગને તેમની પ્રતિનિયુક્તિનો કાર્યકાળ એક વર્ષ માટે લંબાવવા વિનંતી કરી કે અમુક જવાબદારીઓ બાકી હતી. પરંતુ બાદમાં,

નિગમના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા ડિરેક્ટર ઓફ સિવિલ સપ્લાય, બોર્ડ ઓફ રેવન્યુને તારીખ ૪.૧૧.૧૯૮૬ ના એક્સટ.પી-૩૮ પત્ર દ્વારા પ્રતિનિયુક્તિના વિસ્તરણની વિનંતી ૩૦.૧૧.૧૯૮૬ સુધી મર્યાદિત કરવામાં આવી હતી. તે જ પત્ર દ્વારા, નિગમના પ્રાદેશિક મેનેજરને આરોપીને ૩૦.૧૧.૧૯૮૬ ના રોજ જ તેમના મૂળ વિભાગમાં મુક્ત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. નિર્દેશ અનુસાર, પ્રાદેશિક મેનેજરે તારીખ ૨૯.૧૧.૧૯૮૬ ના એક્સટ.પી-૨૦ આદેશ જારી કર્યો જેમાં આરોપીને ૨૯.૧૧.૧૯૮૬ ના બપોરથી મુક્ત કરવામાં આવ્યા. જોકે, આરોપીએ ૨૯.૧૧.૧૯૮૬ ના રોજ ચાર્જ સોંપ્યો ન હતો. તેમણે ૨૭.૧૧.૧૯૮૬ પછી ઓફિસમાં હાજરી આપી ન હતી, પરંતુ રજા માટે અરજી કરી. કારણ કે તેમણે ૨૯.૧૧.૧૯૮૬ ના રોજ ઓફિસમાં હાજરી આપી ન હતી, પ્રાદેશિક મેનેજરે તારીખ ૧.૧૨.૧૯૮૬ ના એક્સ.પી-૨૨ દ્વારા નટરાજન અસારી (પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ-૩), પુનલુર ડેપોમાં સિનિયર આસિસ્ટન્ટને તે તારીખથી ચાર્જ સંભાળવાની મંજૂરી આપી. તે મુજબ, પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ-૩ એ ડેપોનો ચાર્જ સંભાળ્યો અને આની જાણ પ્રાદેશિક મેનેજર દ્વારા તારીખ ૪.૧૨.૧૯૮૬ ના એક્સ.પી-૨૩ દ્વારા નિગમના મેનેજિંગ ડિરેક્ટરને કરવામાં આવી. પુનલુર ડેપોનો સ્ટોક અંશતઃ પુનલુર ખાતેના વેરહાઉસિંગ કોર્પોરેશનના ગોડાઉનમાં અને અંશતઃ ઓફિસ સાથે જોડાયેલા ગોડાઉનમાં સંગ્રહિત હતો, જેને સાક્ષીઓ દ્વારા સ્વ-ગોડાઉન તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. જોકે પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ-૩ એ ચાર્જ સંભાળ્યો, આરોપીએ ગોડાઉનની ચાવીઓ સોંપી ન હતી

અથવા સ્ટોક ચકાસ્યો ન હતો. ત્યારબાદ આરોપી ૧૩.૧૨.૧૯૮૬ ના રોજ ડેપોમાં હાજર થયા અને નિગમના પ્રાદેશિક કાર્યાલયમાં તત્કાલીન આસિસ્ટન્ટ મેનેજર (એકાઉન્ટ્સ) (પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ-૨) ની હાજરીમાં, ચાવીઓ લાવ્યા અને ગોડાઉન ખોલ્યું. તેમણે એક્સટ.પી-૨૪ દ્વારા લેખિતમાં ૧૩, ૧૫ અને ૧૬ ડિસેમ્બર, ૧૯૮૬ ના રોજ ચાર્જ સોંપવાનું વચન પણ આપ્યું. આરોપીની હાજરીમાં ગોડાઉનમાં મળેલા વસ્તુઓની ચકાસણી કરવામાં આવી. સ્વ-ગોડાઉનમાં ફક્ત ૨૧.૮૭૫ કિવન્ટલ એમ.પી. ઉકાળેલા ચોખા અને ૮૪ કિલો આમલીનો સ્ટોક મળ્યો. સ્ટેટ વેરહાઉસિંગ કોર્પોરેશન પાસેથી પણ એક સ્ટોક સ્ટેટમેન્ટ મેળવવામાં આવ્યું. નિગમના મેનેજિંગ ડિરેક્ટરે પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ-૧ દ્વારા એક વિશેષ ઓડિટ કરાવવાનો નિર્દેશ આપ્યો જેઓ ત્યારે નિગમના આંતરિક ઓડિટ વિંગમાં એકાઉન્ટન્ટ જનરલની ઓફિસમાંથી પ્રતિનિયુક્તિ પર આસિસ્ટન્ટ મેનેજર તરીકે કાર્ય કરી રહ્યા હતા. તે મુજબ, પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ-૧ એ વિશેષ ઓડિટ હાથ ધર્યું અને એક્સટ.પી-૧ તૈયાર કરવામાં આવ્યું.

સ્ટેટ વેરહાઉસિંગ કોર્પોરેશનના ગોડાઉન તેમજ સ્વ-ગોડાઉનમાં ૩૧.૩.૧૯૮૬ મુજબનો સ્ટોક ચકાસવામાં આવ્યો. એક્સટ.પી-૨ સ્ટોક ચકાસણી અહેવાલ મુજબ, ૩૭.૮ કિવન્ટલ પામોલિન અને ૪૪ કિવન્ટલ ફી સેલ ખાંડનો વાસ્તવિક સ્ટોક હતો. ૧.૪.૧૯૮૬ પછી, ૧૦૦ કિવન્ટલ ઉકાળેલા

ચોખા વેરહાઉસિંગ કોર્પોરેશન ડેપોમાંથી સ્વ-ગોડાઉનમાં તબદીલ કરવામાં આવ્યા હતા, અને ૨૩.૬૫ કિવન્ટલ પુનલુરમાં ઓનમ બજારોમાંથી પાછા ફર્યા હતા. આમ, ભૌતિક સ્ટોક ૧૨૩.૬૫ કિવન્ટલ ઉકાળેલા ચોખા હોવો જોઈએ. પરંતુ મળેલ વાસ્તવિક સ્ટોક ૨૧.૬૫ કિવન્ટલ હતો. આમ, ૧૦૨ કિવન્ટલની તંગી હતી. તેવી જ રીતે, એક્સટ. પી૯ અને પી૧૧ ગુડ્સ ટ્રાન્સફર ઓર્ડર્સ અને એક્સટ. પી૧૦ અને પી૧૨ ગુડ્સ ટ્રાન્સફર નોટ્સ અનુસાર કુલ ૭૨ કિવન્ટલ પામોલિન સ્ટેટ વેરહાઉસિંગ કોર્પોરેશનના ગોડાઉનમાંથી સ્વ-ગોડાઉનમાં તબદીલ કરવામાં આવ્યા હતા. પરંતુ, પામોલિનનો કોઈ સ્ટોક ન હતો. ૧.૪.૧૯૮૬ મુજબ ૪૬ કિવન્ટલ ફ્રી સેલ ખાંડનો સ્ટોક હતો. તેમાંથી ૫ કિવન્ટલ તારીખ ૩૧.૧૦.૧૯૮૬ ના કન્સાઈન્મેન્ટ નોટ અનુસાર માવેલી સ્ટોર, પુનલુરમાં તબદીલ કરવામાં આવ્યા હતા. સ્ટોક રજિસ્ટરે ૩૦ કિવન્ટલનો કલોક્કિંગ બેલેન્સ દર્શાવ્યો, પરંતુ ગોડાઉનમાં કોઈ સ્ટોક ઉપલબ્ધ ન હતો. પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ-૧ એ ચોખાની તંગીનું કુલ મૂલ્ય રૂ. ૩૩,૧૫૦/- , પામોલિનનું રૂ. ૧,૦૮,૦૦૦/- અને ખાંડનું રૂ. ૨૨,૬૨૦/- આંક્યું. તેમણે એ પણ જાણ કરી કે આરોપીએ આ વસ્તુઓ માટે એક્સટ. પી૧૩ અને પી૧૪ શ્રેણીના વાઉચર્સ અનુસાર લોડિંગ અને પરિવહન ખર્ચ ઉપાડ્યો હતો. ઇમ્પ્રેસ્ટ હેઠળના વ્યવહારોમાં, અથવા વેચાણ અને રેમિટન્સ સંબંધિત હિસાબોમાં કોઈ અનિયમિતતા જોવા મળી ન હતી. વેરહાઉસિંગ કોર્પોરેશનના ગોડાઉનમાં વધુ સ્ટોક હતો કારણ કે રેશન ડીલરોએ તે ઉપાડ્યો ન હતો અને તે ૩૧.૧૨.૧૯૮૬

સુધીમાં પણ મળી ગયો હતો. એક્સ. પી-૧ દ્વારા, પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ-૧ એ આરોપીની જવાબદારી નિર્રથક પરિવહન ખર્ચ અને ગુમ થયેલા ખાલી બેરલની કિંમત સહિત રૂ. ૧,૭૦,૬૪૦/- નક્કી કરી. ૨૯.૧૨.૧૯૮૬ ના રોજ આરોપીએ ૭૨ કિવન્ટલ પામોલિન, ૧૦૨ કિવન્ટલ ચોખા અને ૩૯ કિવન્ટલ ખાંડની તંગીનું મૂલ્ય રૂ. ૧,૬૩,૭૭૦/- જમા કરાવવાનું વચન આપ્યું અને આંશિક ચુકવણીમાં, તે દિવસે પુનલુર ડેપોમાં રૂ. ૫૦,૦૦૦/- જમા કરાવ્યા. એક્સ. પી-૧૭ દ્વારા તેમણે ૨.૧.૧૯૮૭ સુધીમાં અડધી રકમ અને આગામી વર્ષના ૩૧ માર્ચ સુધીમાં બાકીની રકમ જમા કરાવવાનું વચન આપ્યું. ત્યારબાદ આ મામલો બોર્ડ ઓફ રેવન્યુને જાણ કરવામાં આવ્યો અને આરોપીને બોર્ડ ઓફ રેવન્યુના તારીખ ૩૧.૧.૧૯૮૭ ના એક્સટ.પી-૩૭ આદેશ દ્વારા સેવામાંથી સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યા. નિગમના મેનેજિંગ ડિરેક્ટરે એક્સટ.પી-૧ અહેવાલની નકલ સાથે ડાયરેક્ટર ઓફ વિજિલન્સ (ઇન્વેસ્ટિગેશન) ને લખ્યું. ડાયરેક્ટર ઓફ વિજિલન્સ (ઇન્વેસ્ટિગેશન) એ કેસ નોંધવાની મંજૂરી આપી. નિર્દેશના આધારે તત્કાલીન ડેપ્યુટી સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ ઓફ પોલીસ, વિજિલન્સ, કોલ્લમ (પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ-૧૦) એ એક્સટ.પી-૩૯ મુજબ કેસ નોંધ્યો. તેમણે તપાસ કોલ્લમ વિજિલન્સ યુનિટ-૧ (પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ-૧૧) ના ઇન્સ્પેક્ટરને સોંપી, જેમણે તપાસ કરી અને તેમના ઉચ્ચ અધિકારીઓને એક અહેવાલ મોકલ્યો. આ દરમિયાન, આરોપી ૨૮.૨.૧૯૮૨ ના રોજ સેવામાંથી નિવૃત્ત થઈ ગયા. કારણ કે તેઓ સેવામાંથી નિવૃત્ત થઈ ગયા હતા તેથી કેસ

ચલાવવા માટે મંજૂરી બિનજરૂરી બની ગઈ. કેસ નવા સ્થાપિત પથાનમથિટ્ટા વિજિલન્સ યુનિટમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો. પ્રોસીક્યુશન વિટનેસ-૧૨, ડેપ્યુટી સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ ઓફ પોલીસ, વિજિલન્સ, પથાનમથિટ્ટા યુનિટ જેમને આ કેસનો ચાર્જ સોંપવામાં આવ્યો હતો તેમણે પણ રેકૉર્ડ્સની ચકાસણી કરી અને ચાર્જ શીટ દાખલ કરી.

ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ આરોપીએ નિર્દોષતાનો દાવો કર્યો. પ્રોસીક્યુશન દ્વારા તેના કેસને આગળ વધારવા માટે બાર સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી અને ૪૭ દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા. જોકે આરોપીએ કોઈ સાક્ષીની તપાસ કરી ન હતી, દસ્તાવેજોને એક્સટ. ડી-૧ થી ડી-૫ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવ્યા હતા. સામગ્રીની વિચારણા પર ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને દોષિત ઠેરવ્યો અને તેમને ઉપર જણાવ્યા મુજબ દોષિત ઠેરવ્યા. અપીલમાં હાઈકોર્ટે દોષસિદ્ધિ અને સજાને ચથાવત રાખી.

અપીલના સમર્થનમાં, શ્રી સી.એન. શ્રી કુમાર, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી કે એક્ટની કલમ ૧૯ અને કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસીજર, ૧૯૭૩ (ટૂંકમાં 'કોડ') ની કલમ ૧૯૭ ની શરતોમાં કેસ ચલાવવા માટે મંજૂરીની ગેરહાજરીમાં, સમગ્ર કાર્યવાહી બિનઅસ્તિત્વમાં હતી અને ટ્રાયલ બગડી ગયો હતો. વધુમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પ્રોસીક્યુશને કથિત ગુનાનો કોઈ

ગેરઉપયોગ અને/અથવા મેન્સ રિયા સ્થાપિત કરી નથી અને તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટ બંનેએ કાયદાથી વિપરીત કાર્ય કર્યું છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ટ્રાયલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટ બંનેએ માત્ર અનુમાનો અને કલ્પનાઓ પર આગળ વધીને ઠરાવ્યું કે આરોપીએ ગેરઉપયોગ કર્યો હતો. કલમ ૪૦૯ આઈપીસી હેઠળના આરોપોને સાબિત કરવા માટે જરૂરી આવશ્યક તત્વો સ્પષ્ટપણે ગેરહાજર છે. વધુમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ટ્રાયલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટ બંનેએ એ હકીકતને અયોગ્ય મહત્વ આપ્યું છે કે આરોપી-અરજદારે તફાવતની રકમ ચૂકવવા માટે સહમત થયા હતા. જીવણ દાસ વિ. સ્ટેટ ઓફ હરિયાણા (૧૯૯૯ (૨) એસસીસી ૫૩૦) માં આ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો કે જો આરોપી રકમ ચૂકવવા માટે સહમત થયા હોય તો પણ તે મુદ્દાને ધ્યાનમાં લેતી વખતે તે સામગ્રી ન હતી કે શું પ્રોસીક્યુશન દ્વારા તત્વો સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે. તે એક એવો કેસ છે જ્યાં મંજૂરીની માંગ કરવામાં આવી હતી તે નકારવામાં આવી હતી. નિવૃત્તિ પછી એક્ટ હેઠળ મંજૂરી જરૂરી નથી તે સ્થિતિનો લાભ લઈને પ્રોસીક્યુશને અન્યાયી રીતે કાર્ય કર્યું છે. કોઈપણ સંજોગોમાં, નિવૃત્ત કર્મચારીના સંબંધમાં કોડની કલમ ૧૯૭ ની શરતોમાં મંજૂરી જરૂરી છે. નિવૃત્તિ પછી કાયદાને ઓવરરીય અને અવગણવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે અને આવા મનસ્વી પગલાને માફ ન કરવું જોઈએ. છેવટે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સામેલ નાની રકમ અને હકીકત એ છે કે આરોપીએ પહેલેથી જ રકમ જમા કરાવી દીધી છે તે ધ્યાનમાં રાખીને,

પ્રોબેશન ઓફ ઓફિસર્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ (ટૂંકમાં 'પ્રોબેશન એક્ટ') હેઠળ ઉપલબ્ધ લાભને લંબાવી શકાય છે. બોરે ગૌડા વિ. સ્ટેટ ઓફ કલાર્ટિક (૨૦૦૦ (૧૦) એસસીસી ૨૬૦) માં આ કોર્ટના નિર્ણય પર મજબૂત આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. એવી નોંધ કરવામાં આવી છે કે જોકે અપીલ બાકી હોય તે દરમિયાન આરોપીનું મૃત્યુ થયું છે, તેના કાનૂની પ્રતિનિધિઓને પક્ષકાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યા છે અને તેમને પ્રોબેશન એક્ટની કલમ ૧૨ હેઠળ ઉપલબ્ધ લાભથી વંચિત ન રાખવા જોઈએ.

જવાબમાં, પ્રતિવાદી-રાજ્ય માટેના વિદ્વાન વકીલ શ્રી રમેશ બાબુએ રજૂઆત કરી કે નીચેની કોર્ટોએ યોગ્ય સિદ્ધાંતો અને વાસ્તવિક પરિદૃશ્યને ધ્યાનમાં રાખીને કાયદા અનુસાર કાર્ય કર્યું છે. ગેરઉપયોગ એ કર્મચારીની સત્તાવાર ફરજનો ભાગ નથી અને તેથી, કોડની કલમ ૧૯૭ હેઠળ કોઈપણ મંજૂરીનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. કોઈપણ સંજોગોમાં, શરૂઆતમાં, મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી કારણ કે આરોપી નિવૃત્ત થઈ ગયા હતા અને રકમ ચૂકવવા માટે સહમત થયા હતા પરંતુ તે અંતિમ નિર્ણય ન હતો. ભ્રષ્ટાચાર સાથે સંકળાયેલા કેસમાં તે લોકો માટેના વિશાળ સ્ટોકનો ગેરઉપયોગ કરવાના દોષિત આરોપી વિરુદ્ધ કાર્યવાહી ન કરવી એ જાહેર હિત વિરુદ્ધ હશે. પ્રોબેશન એક્ટ એક્ટ હેઠળ આવરી લેવાયેલા કેસોને લાગુ પડતો નથી.

જ્યારે નવા શબ્દો સાથેની કલમ ૧૯૭ કોડમાં "જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ જે જાહેર સેવક છે અથવા હતો" શબ્દો સાથે દેખાઈ (જૂના કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસીજર, ૧૮૯૮ ના અનુરૂપ જોગવાઈમાં સંક્ષિપ્ત અભિવ્યક્તિથી વિરુદ્ધ), કાલીયરણ મહાપાત્રા વિ. સ્ટેટ ઓફ ઓરિસ્સા (૧૯૯૮ (૬) એસસીસી ૪૧૧) માં આ કોર્ટ સમક્ષ એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે જૂના એક્ટ અને નવા એક્ટ હેઠળના ગુનાઓ સંબંધિત કાનૂની સ્થિતિ પણ બદલાયેલી ગણવી જોઈએ. જોકે, આ દલીલને આ કોર્ટ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી જેમાં બે ન્યાયાધીશોની બેન્ચે આ મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

"એક જાહેર સેવક જેણે એક્ટમાં ઉલ્લેખિત ગુનો કર્યો, જ્યારે તે જાહેર સેવક હતો, તેને એક્ટની કલમ ૧૯ માં વિચારાયેલી મંજૂરી સાથે કેસ ચલાવી શકાય છે જો તે ગુનાની કોર્ટ નોંધ લે ત્યારે તે જાહેર સેવક રહે છે. પરંતુ જો તે તે સમય સુધીમાં જાહેર સેવક રહેતો નથી, તો કોર્ટ આવી કોઈ મંજૂરી વિના ગુનાની નોંધ લઈ શકે છે."

તેથી, સાચી કાનૂની સ્થિતિ એ છે કે જૂના એક્ટ અથવા નવા એક્ટ હેઠળ ગુનાઓ માટે કેસનો સામનો કરી રહેલો આરોપી મંજૂરીની ગેરહાજરીના આધારે કોઈપણ મુક્તિનો દાવો કરી શકતો નથી, જો કોર્ટે ગુનાઓની નોંધ લીધી તે તારીખે તે જાહેર સેવક રહ્યો ન હતો. પરંતુ કલમ ૧૯૭ કોડ લાગુ પડે તેવા કેસોમાં સ્થિતિ અલગ છે.

કલમ ૧૯૭(૧) એ પ્રદાન કરે છે કે જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ જે જાહેર સેવક છે અથવા હતો તેને તેના હોદ્દા પરથી સરકારની મંજૂરી સિવાય અથવા તેના વિના દૂર કરી શકાતો ન હતો તેના પર કોઈ ગુનો કરવાનો આરોપ છે જે તેણે પોતાની સત્તાવાર ફરજના પાલનમાં કાર્ય કરતી વખતે અથવા કાર્ય કરવાનો ઇશિદો રાખીને કર્યો છે, તો કોઈ કોર્ટ આવા ગુનાની નોંધ અગાઉની મંજૂરી સિવાય લેશે નહીં (એ) એવા વ્યક્તિના કિસ્સામાં જે કેન્દ્ર સરકારના બાબતોના સંબંધમાં નોકરી કરે છે અથવા, જેમ કે કેસ હોઈ શકે છે, કથિત ગુનાના આચરણ સમયે નોકરી કરતો હતો, કેન્દ્ર સરકારની મંજૂરી અને (બી) એવા વ્યક્તિના કિસ્સામાં જે રાજ્યના બાબતોના સંબંધમાં નોકરી કરે છે અથવા, જેમ કે કેસ હોઈ શકે છે, કથિત ગુનાના આચરણ સમયે નોકરી કરતો હતો, રાજ્ય સરકારની મંજૂરી સિવાય.

અમે ઉલ્લેખ કરી શકીએ છીએ કે કાયદા પંચે તેના ૪૧મા અહેવાલમાં ફરરા ૧૫.૧૨૩ માં કલમ ૧૯૭, જેમ કે તે ત્યારે હતી, સાથે કામ કરતી વખતે અવલોકન કર્યું હતું કે "અમને લાગે છે કે કલમ હેઠળ સંરક્ષણ જાહેર સેવકના નિવૃત્તિ પછી પણ એટલું જ જરૂરી છે જેટલું નિવૃત્તિ પહેલાં. જો કોઈ ફરિયાદ ધરાવતા ખાનગી વ્યક્તિને જાહેર સેવક તેના સત્તાવાર પદ પરથી નિવૃત્ત થાય ત્યાં સુધી રાહ જોવાની અને પછી ફરિયાદ દાખલ કરવાની છૂટ હોય તો કલમ

૧૯૭ દ્વારા આપવામાં આવેલ સંરક્ષણ ભ્રામક બની જશે. કલમ ૧૯૭ દ્વારા આપવામાં આવેલા સંરક્ષણનો અંતિમ ન્યાય જાહેર હિતમાં છે કે સત્તાવાર કૃત્યો બિનજરૂરી અથવા કનડગતપૂર્ણ કેસ તરફ દોરી ન જાય. કોઈપણ જાહેર સેવકને કેસ ચલાવવાની યોગ્યતાનો પ્રશ્ન તે દષ્ટિકોણથી નક્કી કરવા માટે સરકાર પર છોડી દેવો જોઈએ." આ અવલોકનના અનુસંધાનમાં "છે" શબ્દ પછી "હતો" શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો જેથી નિવૃત્ત જાહેર સેવકને કેસ ચલાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે તેવા કેસોમાં પણ મંજૂરી લાગુ પડે.

આ સ્થિતિ આર. બાલકૃષ્ણ પિલ્લઈ વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળ (એઆઈઆર ૧૯૯૬ એસસી ૮૦૧) માં પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી.

સ્ટેટ ઓફ એમ.પી. વિ. એમ.પી. ગુપ્તા (જેટી ૨૦૦૩ (૧૦) એસસી ૩૨) માં નોંધ્યા મુજબ, કલમ ૪૦૮ આઈપીસી હેઠળના ગુના માટે કોડની કલમ ૧૯૭ હેઠળ મંજૂરી પૂર્વશરત નથી.

કાયદામાં એ સ્થિતિ યોગ્ય રીતે સ્થાપિત છે કે સોંપણું અથવા ગેરઉપયોગની વાસ્તવિક પદ્ધતિ પ્રોસીક્યુશન દ્વારા સાબિત કરવાની નથી. એકવાર સોંપણું સાબિત થઈ જાય, તે આરોપીએ સાબિત કરવાનું છે કે સોંપાયેલ મિલકતનો કેવી રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો. જીવન દાસના કેસમાં

(ઉપર્યુક્ત) વાસ્તવિક સ્થિતિ સંપૂર્ણપણે અલગ હતી. તે ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે તે કેસમાં આપવામાં આવેલું વચન કબૂલાત અથવા પ્રવેશ ગણી શકાય નહીં. વર્તમાન કેસમાં, ટ્રાયલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલ વાસ્તવિક પરિદશ્ય અલગ છે. દોષસિદ્ધિ ફક્ત વચનના આધારે નોંધવામાં આવી ન હતી, પરંતુ રેકૉર્ડ પરના અન્ય પુરાવાઓએ પણ સોંપણાને ચોક્કસપણે સાબિત કર્યું. તેથી, આરોપીએ સાબિત કરવાનું હતું કે તેની પાસે સોંપાયેલી મિલકતનો કેવી રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો. તે અંગે કોઈ સામગ્રી રજૂ કરવામાં આવી ન હતી. તેથી, નીચેની કોર્ટોએ સોંપણું સાબિત થયું હોવાનું યોગ્ય રીતે ઠરાવ્યું. સોંપણું અને ગેરઉપયોગ સંબંધિત નીચેની કોર્ટો દ્વારા નોંધાયેલા તથ્યોના સમવર્તી તારણો અમારા મતે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓના આધારે યોગ્ય અને સંપૂર્ણપણે ન્યાયી છે અને દખલગીરીની જરૂર પડે તેવી કોઈ વિચલન અથવા કાયદાની પેટન્ટ ભૂલ નથી.

પ્રોબેશન એક્ટ હેઠળના લાભો સંબંધિત દલીલ પર આવતા, એ નોંધવું જરૂરી છે કે ઉક્ત એક્ટની કલમ ૧૮ સ્પષ્ટપણે એક્ટની કલમ ૫(૨) હેઠળ આવરી લેવાયેલા કેસમાં પ્રોબેશન એક્ટના લાગુ થવાને બાકાત રાખે છે. તેથી, પ્રોબેશન એક્ટ હેઠળ લાભ આપવા સંબંધિત આરોપી-અરજદારની દલીલમાં કોઈ દમ નથી. બોરે ગૌડાના કેસમાં (ઉપર્યુક્ત) નિર્ણયમાં કલમ ૧૮ પ્રોબેશન એક્ટની નોંધ લેવામાં આવી હોવાનું પણ સૂચવતું નથી. ચોક્કસ વૈધાનિક

અવરોધને ધ્યાનમાં રાખીને, વૈધાનિક જોગવાઈનું વિશ્લેષણ કર્યા વિના વ્યક્ત કરાયેલા કોઈપણ દૃષ્ટિકોણને અમારા મતે બંધનકર્તા પૂર્વવર્તી તરીકે ગણી શકાય નહીં અને વધુમાં વધુ તેને પર ઇન્ક્યુરિયમ તરીકે આપવામાં આવેલ ગણી શકાય. કોઈપણ દૃષ્ટિકોણથી જોતા, અપીલ ગુણદોષ વિનાની છે અને બરતરફ થવાને પાત્ર છે જેનો અમે નિર્દેશ આપીએ છીએ.

અપીલ બરતરફ.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.